

EZRA
POUND

OPERE II

ABC-ul lecturii
Ghid spre Kulthură

Traducere din engleză, prefață și note
de Radu Vancu

Ediție
de Horia-Roman Patapievici

HUMANITAS
fiction

Redactor: Ioana Petridean
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Dragoș Dumitrescu, Veronica Dinu

Lucrare executată la Livco Design

EZRA POUND
ABC OF READING. GUIDE TO KULCHUR

Copyright © 1934 by Ezra Pound
Copyright © 1970 by Ezra Pound
All rights reserved.
Translated and published by agreement with New Directions Publishing Corporation,
New York.

© HUMANITAS FICTION, 2019, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
POUND, EZRA

Opere / Ezra Pound. – București: Humanitas Fiction, 2014-vol.;
ISBN 978-973-689-702-3
Vol. 2: ABC-ul lecturii. Ghid spre Kulthură / trad. din engleză,
pref. și note de Radu Vancu; ed. de Horia-Roman Patapievici. –
2019. – ISBN 978-606-779-576-9
I. Vancu, Radu (trad.)
II. Patapievici, Horia-Roman (ed.)
821.111(73)-1=135.1
821.111

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021/311 23 30

CUPRINS

Prefață
Cum și de ce se învață frumusețea
7

ABC-ul lecturii
27

Ghid spre Kulthură
237

CUM ȘI DE CE SE ÎNVAȚĂ FRUMUȘEȚEA

1

Ceea ce e socant din capul locului atât în *ABC-ul lecturii* (1934), cât și în *Ghid spre Kulthură* (1938) e discordanța de-a dreptul stridentă între *ce pretind* a fi și *ce sunt* cu adevărat. Nu pentru că ar fi mai puțin decât ce pretind (cum se întâmplă cu enorma majoritate a obiectelor literare), ci, dimpotrivă, fiindcă sunt aproape monstruos mai mult.

În paginile liminare, *ABC-ul lecturii* spune despre sine că e un „abecedar“, poate că unul cu totul special, de vreme ce e în egală măsură și un *gradus ad Parnassum*, o treaptă spre Parnas, dar în orice caz nimic semnificativ mai mult decât „un manual care să poată fi citit «deopotrivă pentru placere și pentru profit» de cei care nu mai sunt la școală, de cei care n-au fost la școală, sau de cei care în zilele studenției lor au îndurat aceleasi lucruri pe care cei mai mulți din generația mea le-au îndurat“¹. Rostul lui e, aşadar, să-i învețe pe elevi – și, de asemenea, să-i salveze pe profesorii însăși de „inutila plicticoșenie din sala de curs“. Un manual ceva mai distractiv, în ultimă instanță.

Nici *Ghid spre Kulthură* nu pare inițial să își propună ambiții mult mai înalte; Pound ne anunță, tot din primele pagini, că e o carte „scrisă pentru oameni care nu și-au putut permite să se educe la universitate, sau pentru tineri, amenințați ori ba cu universitatea, care vor să știe mai multe la

1. Excerpt din *Cum se studiază poezia*, unul dintre pasajele introductive ale *ABC-ului lecturii*. Vezi volumul de față, p. 33.

vârstă de cincizeci de ani decât știi eu azi, și pe care e de presupus că i-aș putea ajuta în această privință¹. E drept, există și câteva *caveat*-uri: cartea comportă și niscaiva „pericole inerente”, ba e chiar o „ispitire” – și, în orice caz, Pound știe că îl va „compromite” serios și iremediabil; dar, în esență, tot de un manual pentru tineri cu o școlaritate incompletă ar fi vorba. Care, dacă îl vor citi serios, vor putea ști la cincizeci de ani (Pound însuși avea patruzeci și nouă de ani când o publica) mai multe decât autorul lui. Un manual bun, asta promite aşadar să fie; nici mai mult, dar nici mai puțin de atât.

Asta pretind deci să fie atât *ABC-ul lecturii*, cât și *Ghid spre Kulthură*: manuale, cărți auxiliare, modeste și utile trepte pentru completarea școlarității. Tocmai de aceea e atât de şocantă disparitatea între ceea ce pretind a fi și ceea ce sunt, între pretenție și esență: din paginile lor, miriade de referințe se năpustesc peste bietul cititor (care, nu-i aşa, se presupune pe deasupra că mai e și unul cu o școlaritate precară), și nici măcar referințe strictamente literare, ci și destule venind dinspre celelalte arte, mai ales muzică și pictură, dar și sculptură, și teatru, și film; plus o sumă de alte referințe venind dinspre teoria monetară, dinspre economie, dinspre morfologia culturii, dinspre istoria filozofiei...

Efectul e năucitor: pe de o parte, ai o voce care se ține de cuvânt și-ți vorbește pe un ton didactic relaxat, al unui profesor sigur de ce are de făcut și care știe cum să își ducă elevul la țintă pe căile cele mai eficiente; pe de alta, ai o sumă enormă de referințe, o rețea uriașă și greu maniabilă de informații, asaltându-te din toate zonele cunoașterii umane. Ca și când ai construi abecedare prietenoase și frumos colorate, în care ai turna conținuturile cătorva școli postdoctorale din diverse discipline. Pe de o parte, nici când nu s-a vorbit mai clar și mai memorabil despre literatură – și despre forța ei de a integra toate conținuturile cunoașterii umane, de a se constitui în *aleph*-ul din care poți cuprinde cel mai extensiv umanul; pe de alta, tocmai profuziunea de discipline ale cunoașterii din care sunt culese argumentele e zăpăcitoare. Când termini de citit aceste vreo cinci sute de pagini esențiale despre literatură și despre conținutul ei uman, ieși deopotrivă

1. E un fragment din frazele introductory (anterioare chiar și prefeței) ale *Ghidului spre Kulthură*. Vezi volumul de față, p. 243.

edificat și năucit. Pe de o parte, știi mult mai limpede decât înainte că (așa cum spusește deja Pound altundeva) literatura are o funcție decisivă în stat – și, în general, în orice stare de agregare a umanului; și că ea ține vie însăși materia gândirii¹. După ce ai văzut la lucru, preț de cinci sute de pagini îndesate, gravitația enormă a literaturii adunând în jurul ei toate fragmentele disparate de uman, nu te mai poți îndoii că literatura e *toată masa umanului*. Pe de altă parte, toate referințele, toate fulgurările aforistice splendide și torențiale, toate observațiile esențiale despre *orice* s-au topit în mintea ta într-o pastă zumzăitoare și multicoloră, o năuceală fertilă și germinativă, cum vei observa apoi în tot restul vieții tale.

Maeștrii își introduc ucenicii în meditația *Zen* printr-un soc fizic puternic, care e, de fapt, primul contact real și germinativ cu realitatea esențială. Nu alta, sunt sigur, a fost și intenția lui Pound cu aceste două cărți, *ABC-ul* și *Ghidul*: șocul lor pedagogic poate fi primul contact autentic și germinativ cu realitatea esențială a literaturii.

2

Dar, dincolo de ce e şocant, și mult mai substanțial decât acest soc, ceea ce găsești cu adevărat uluitor citind *ABC-ul lecturii* și *Ghid spre Kulthură*, adică cele mai ample și mai ambicioase eseuri teoretice ale lui Pound, nu e doar amplexiunea cunoașterii poetice a unei minți care pare că a citit toate poemele, din toate epociile, în toate limbile; nu e nici doar capacitatea aceleiași minți de a precipita frenetic pe fiecare pagină în aforisme definitive, memorabile, dăltuite parcă pentru totdeauna în materia fragilă și definitivă a limbii (Pound e una dintre rarissimele minți care, scriind despre poezie, reușește să fie la fel de memorabilă și de intensă ca poezia – ceea ce face eseistica lui la fel de prețioasă ca și enorma lui poezie); și nici

1. „Are literatura vreo funcție în stat, în agregarea oamenilor, în republică, în *res publica*? [...] Are de-a face cu păstrarea curată a uneltelor, cu sănătatea materiei înseși a gândirii“ (traducerea mea). Ezra Pound, *Literary Essays*, editate și prefațate de T.S. Eliot, New Directions, New York, 1968, p. 21.

doar *insight*-ul de o hipnotică onestitate în meseria de a fi poet, în artizanatul cel mai bazal și mai propriu al poeziei dintotdeauna.

Sigur, toate aceste calități sunt numaidecât sesizante și admirabile. Dar ceea ce e cu adevărat uluitor, într-un grad chiar mai înalt decât toate acestea la un loc, e convingerea axiomatică a lui Pound – prezentă, ca orice axiomă în orice sistem, în toate paginile generate de ea – că poezia e instrumentul suprem de cunoaștere. Că în *aleph*-ul poeziei există suficientă forță gravitațională pentru a coagula totul: tot ceea ce are o masă cât de mică în univers e atras inescapabil în vortexul poemului. Și, implicit, în vortexul scrierii despre poem. Atât în *Cantos*-uri, cât și în eseurile acestea două, gravitația uriașă a scrisului lui Pound contrage totul: de la poezie la economie, de la muzică la istorie, de la pictură la politică, de la filozofie la teorie monetară, nu există nimic care să scape atenției lui omnivore și maniacale. Așa încât li se aplică de minune atât poeziei, cât și eseurilor lui despre poezie ceea ce Andrew S. Gross numea memorabil într-o monografie recentă „amestecul idiosyncratic al lui Pound de teorie monetară și estetică modernistă”¹.

Pentru Pound, hibridul acesta maniacal de estetică modernistă, teorie monetară și filozofie a istoriei era de fapt ființa concretă a culturii – explorabilă, aproape în sens medical, cu instrumentul poeziei. Cultura era pentru el un corp viu, în cel mai concret sens al termenului – iar poezia e instrumentul cel mai eficient atât în sesizarea acestui corp, cât și în tratarea (uneori brutală) a afecțiunilor lui. Există numeroase pasaje, deopotrivă în poeme și în eseuri, în care metaforizează relația dintre cultură și poezie în acest mod – adică precum relația dintre un corp și un instrument exterior aces- tuiu, care-l supraveghează și, după caz, îl adoră, îl tratează sau îl abuzează; unul dintre cele mai memorabile este acela dintr-un eseu despre Dante, în care spune că poetul italian „și-a scris poemele CA SĂ FACĂ OAMENII SĂ GÂNDEASCĂ [sunt majusculele lui Pound, firește], la fel de hotărât cum Swinburne a scris mare parte din poezia lui ca să sfâșie pantalonaii de pe epoca victoriană”². Iată, prin urmare, cultura epocii victoriene făcută

1. Andrew S. Gross, *The Pound Reaction. Liberalism and Lyricism in Midcentury American Literature*, Winter, Heidelberg, 2015, p. 4.

2. Ezra Pound, *Literary Essays*, ed. cit., p. 204.

corp – un corp, ce-i drept, tratat cu o pedagogie erotică brutală, însă corp concret, obiect al dorinței, experiabil prin simțurile imediate.

Iar *sistemul nervos al acestui corp al culturii, cel care-l poate învăța să gândească și să iubească, e poezia.*

3

Cu o asemenea încredere în corpul concret al culturii și în puterea poeziei de a-l face să trăiască, nu-i de mirare că Pound nu a admis și nu a practicat niciodată distincția polară dintre *Kultur* și *Zivilisation*, pe care Spengler (născut el însuși în 1880) o făcuse atât de influentă în generațiile născute după 1880, care trăiseră Primul Război Mondial ca pe o Apocalipsă ireversibilă a culturii europene. Într-o încercare disperată și lesne psihanalizabilă de a elibera cel puțin parțial cultura europeană de responsabilitatea și culpa Marelui Război, Spengler construiește acest dublet opozițional între *Kultur* și *Zivilisation*, prin care alege să vadă în civilizație faza finală a unei culturi, o transmutație a spiritului pur al culturii în artefacte și mașini (vorbește chiar cu resentiment și spaimă despre „satanismul mașinii“, la un moment dat). Civilizația e cultură osificată în artefacte, e cultură degenerescă și sclerotica. Încât, în cele din urmă, civilizația e antonimul culturii – și e, în orice caz, faza ei finală, dinainte de *exitus*-ul final. Civilizația e încheierea unei culturi; ea îi succedă, spune Spengler, aşa cum devenitul urmează deveniri, aşa cum moartea urmează vieții etc.¹

În plus, această scleroză finală vine însoțită de o atrofie aproape completă a memoriei vârstelor culturale anterioare – și, convers, de o hipertrofie a receptării prezentului. „Vanitatea europeanului occidental“, cum o numește Spengler, cuplată cu această scleroză prezentează face posibilă „gigantica iluzie optică“, aşa cum tot el o numește, prin care istoria mileniilor de cultură din China și din Egipt se condensează în conștiința europeană în doar câteva

1. Oswald Spengler, *Untergang des Abendlandes. Umrisse einer Morphologie der Weltgeschichte*, Taschenbuch, München, 1993, p. 43 et passim. Pentru întreaga teorie despre „moartea culturilor înalte“, cum o numește Spengler, vezi subcapitolul *Was ist eine Kultur?* din a doua secțiune, *Das Problem der Weltgeschichte*.

episoade, în vreme ce – pentru aceeași conștiință europeană – în foarte scurta perioadă scursă de la Luther și mai ales de la Napoleon până la Marele Război, „deceniile se gonflează ca fantomele“. E vorba, simultan, de un deficit de trecut și un exces de prezent, care, cuplate, au gripat mecanismul de funcționare al memoriei europene și au făcut posibilă transformarea *culturii* europene într-o *civilizație*, ceea ce a condus inexorabil înspre război.

În pofida grafiei de aparență germanică a cuvântului *Kulchur* (tradus de mine sub forma *Kulthură* tocmai pentru a-i păstra și în română tandra ironie emfatică), trimițând în aparență cu gândul înspre școala Spengler-Klages de diferențiere radicală între cultură și civilizație, respectiv între suflet și spirit, Pound (născut în 1885, deci cu doar un lustru mai mic decât Spengler și cu treisprezece ani mai Tânăr decât Klages) nu are absolut nimic în comun cu această școală filozofică germană. Dimpotrivă: pentru el cultura și civilizația fac corp comun, în cel mai propriu sens al cuvântului *corp*, așa cum am văzut. Iar dacă citind *ABC-ul lecturii* puteai să ai încă senzația că Pound e un gânditor europocentrist, odată cu *Ghid spre Kulthură* iluzia europocentrismului e risipită: așa cum observă Horia-Roman Patapievici în cronologia volumului inaugural al ediției ajunse acum la volumul secund, „Pound vedea volumul *ABC of Reading* ca formând un diptic cu volumul *Guide to Kulchur* (1938): în cel de-al doilea vedea o continuare (*a sequel*) a primului. În 1938, Pound îi va scrie lui Ford Madox Ford că europocentrismul din *ABC of Reading* va fi corectat de viziunea mai largă din *Guide to Kulchur*, pe care o descrie ca fiind «D/E/F on the Orient»¹. Așadar, *Ghid spre Kulthură* este *DEF-ul* oriental al *ABC-ului* european *al lecturii*, extensia lui asiatică, în care – exact pe dos decât la Spengler – China se „gonflează” până la a deveni strivitoare în raport cu prea recenta conștiință europeană. Parafrazând celebra vorbă a lui Whitehead despre Platon, pentru Pound cel din *Ghid spre Kulthură* toată cultura europeană pare a fi doar o sumă de note de subsol la Confucius, care – de la teoria monetară, la filo-

1. Horia-Roman Patapievici, *Introducere în viața lui Ezra Pound. O cronologie*, în Ezra Pound, *Opere I. Poeme 1908–1920*, traduceri de Mircea Ivănescu și Radu Vancu, selecție, îngrijire de ediție, cronologie, note și comentarii de Horia-Roman Patapievici, București, Humanitas, 2015, p. 88.

zofia practică și de la teoria administrației publice, până la estetică – a avut în orice domeniu intuițiile primordiale.

Prin urmare, pentru Pound nu există nici prezenteismul eurocentric tipic modern acuzat de Spengler, nici dihotomia radicală dintre cultură și civilizație, dintre sufletul unei culturi și corpul ei, teoretizată extensiv atât de Spengler, cât și de Klages (și de toată pleiera lor de imitatori – nu doar germanici, ci pan-europeni, cu rădăcini solide chiar și în cultura română interbelică). Dimpotrivă, pentru Pound, frumusețea poeziei e distribuită în toate epocile, pe toate continentele, în toate literaturile subsecvente – iar sarcina poetului real e să reconstituie sursele acestei frumuseți și să o facă nouă (*make it new!* era, cum știm, sloganul lui favorit) în poezia proprie. Atât *ABC-ul lecturii*, cât și *Ghid spre Kulthură* nu sunt altceva decât hărțile globale ale distribuției frumuseții poetice în lume, ordonate pe epoci istorice și pe spații geografice. Sunt, într-un cuvânt, *atlase ale frumuseții*, migălite cu aceeași pasiune febrilă cu care piratii făceau altcândva hărți ale comorilor esențiale.

4

„ŞUNCA AIA e kulthură, şunca AIA e civilizație“¹, îi scrie Pound în 1958 prietenului său Harry Meacham, care îi trimitea din când în când la Brunnenburg produse de tot felul din Richmond, Virginia. Transcriu pasajul aici cu un dublu scop: *primo*, fiindcă e una dintre puținele ocurențe ale formei *kulthură* în scrisul lui, altundeva decât în *Ghid spre Kulthură* (și nici în *Ghid*, de altfel, nu explică de ce-l folosește sub această formă) – și se poate deduce din context că, deși prețiozitatea formei nu poate fi decât ironică², Pound nu era totuși ironic în uzajul lui contextual: îl aplică, la fel

1. „THAT HAM is kulchur, THAT ham is civilization.“ Am găsit fragmentul de scrisoare reprodus în Hugh Kenner, *The Pound Era*, University of California Press, Berkeley, 1971, p. 540.

2. Acel *h* aspirat din *kulthură* mă trimite inevitabil cu gândul la același *h* aspirat din *pohemul* lui Gellu Naum – exact în aceeași manieră de o tandă ironie emfatică, Naum denumește și înțelege prin *pohem* starea de grație a poemului. Și (coincidența

Secundo, găsesc important pasajul fiindcă, pe de o parte, arată că pentru Pound cultura și civilizația sunt interșanjabile – și, pe de alta, absolut orice produs superlativ se califică drept *kulthură*. Fie că vorbim despre poezie, sau despre teorie monetară, sau despre muzică, sau despre filozofia istoriei, sau despre morfologia culturii, precum în *Ghid* – fie că vorbim despre șuncă și alte produse alimentare, precum în corespondență cu prietenul său Meacham. *Kulthura* e un corpus simbolic reunind toate obiectele superlative, fie ele materiale sau spirituale; iar literatura, ca sumă a umanului, edifică pe energia ei culturală civilizații întregi¹, cu toate obiectele lor constitutive. Exact ca în cazul tuturor artelor, și frumusețea literaturii exerce din real *tot ceea ce e cu adevărat important*; și, Pound *dixit*, exact din acest motiv, arta este principalul furnizor de date al eticii.²

Prin urmare, a construi atlase ale frumuseții literare, aşa cum sunt *ABC-ul lecturii* și *Ghid spre Kulthură*, nu e câtuși de puțin un exercițiu de gratuitate: dimpotrivă, a inventaria datele esențiale ale frumuseții înseamnă a inventaria datele esențiale despre om. *Frumusețea inventează umanul* – și, odată cu el, inventează civilizația. Cu toate ale ei – de la șuncă la metafizică. *ABC-ul lecturii* și *Ghid spre Kulthură* sunt reconstituiri, precise ca-ntr-un manual tehnic, ale etapelor acestei inventări.

---

merge mai departe) o făcea încă din același anii '30 în care Pound începea să folosească forma *kulthură* pentru a denumi starea de grătie a culturii.

1. Pound spune asta explicit în *How to Read* (*Cum se citește*): „O civilizație s-a intemeiat pe Homer, o civilizație, nu doar un imperiu obez“ (traducerea mea). *V. Literary Essays*, ed. cit., p. 21.

2. „Frumusețea în artă ne amintește de tot ce e important. [...] Am mai spus că artele ne dau cele mai bune informații pentru a aprecia ce fel de creatură e omul. În măsura în care felul în care tratăm omul e determinat de concepția noastră privind ce anume e omul, artele sunt cele care ne oferă informațiile pentru etică.“ (traducerea mea). Ezra Pound, *The Serious Artist*, în *Literary Essays*, ed. cit., p. 45.

The Serious Artist e publicat în 1913. Atunci, înainte să împlinească treizeci de ani, a avut Pound revelația necesității acestor „manuale de frumusețe literară“ – și a funcției lor etice. A ajuns să le elaboreze în forma lor optimă abia la jumătatea anilor '30, cum vedem; însă, din momentul în care a avut ideea lor și până la maturitatea în care le-a realizat, le-a conceput dintotdeauna nu doar ca pe niște instrumente pedagogice, aşa cum sunt de regulă manualele, ci ca pe niște instrumente etice și profilactice. Există o artă o diagnozei și o artă a vindecării, deopotrivă în medicină și în literatură, iar cultul frumuseții e o formă de igienă; Pound spune asta *verbatim* în același loc din *The Serious Artist*¹. Aceeași formulare medicală din acest eseu important din 1913 va fi păstrată și în alt eseу esențial, din 1927, *How to Read* –, când elaborează o teorie a unui „curriculum“ poetic cu funcție de „vaccin“; tulpinile active ale acestui vaccin din 1927 vor fi Confucius, Homer, Ovidiu, trubadurii, Dante, Villon, ajungând până la Gautier, Corbière, Rimbaud² – selecția („excernarea“, cum o numește Pound altundeva) e practic aproape identică aceleia din *ABC of Reading*, adică din 1934. (Și aceeași concepere a cunoșterii drept „vaccin“ îl făcuse să întocmească și să publice un *ABC of Economics* la Faber & Faber în 1933).

Și în 1913, și în 1927, și în 1934 Pound concepea aşadar în același mod funcția curativă a literaturii; și era, de asemenea, convins că cel mai bun mod de a o activa e printr-un „vaccin“ care să selecteze nexurile ei cele mai fertile și mai intense – astfel încât mixul lor să fie un soc catalitic pentru cititor. Într-o primă estimare a lui Pound, selecția acestor noduri fundamentale și catalitice ale literaturii ar fi constituit materia a nu mai puțin de 12 volume; cum volumul era evident prea mare chiar și pentru un constructor abstrus ca el, Pound a propus unei edituri americane nu

1. „As there are in medicine the art of diagnosis and the art of cure, so in the arts, so in the particular arts of poetry and of literature, there is the art of diagnosis and there is the art of cure. [...] The cult of beauty is the hygiene“ – *The Serious Artist*, în *Literary Essays*, ed. cit., p. 45.

2. Ezra Pound, *How to Read*, în *Litterary Essays*, ed. cit., p. 15.

mega-antologia propriu-zisă în 12 volume, ci un scurt ghid spre subiect. E chiar formula lui Pound – un *ghid*, și mai ales unul *spre* –, ceea ce anticipează că se poate de precis titlul *Ghid spre Kulthură* din 1938. Propunerea aceasta pentru un „ghid spre“ a fost urmată de o tăcere de câțiva ani, ni se spune – ceea ce înseamnă că a fost formulată la începutul anilor '20. În cele din urmă, răspunsul a venit: propunerea fusese primită cu amabilitate și interes, însă editura a decis în cele din urmă să o respingă, argumentând că nu era o editură specializată în manuale. Pound admite că, în fond, exact despre un manual e vorba – și se propune cu entuziasm pe sine în ipostaza de educator.

Un spirit ironic ar putea ricana că e foarte probabil ca Pound să se fi perceput în această ipostază de educator cu admirarea și cu entuziasmul cu care Nietzsche îl percepuse, cu o jumătate de secol înainte, pe Schopenhauer ca educator; nu spun că nu poate fi astfel; dar, în ce mă privește, Pound are în „manualele“ lui exact calitățile pe care Nietzsche i le atribuia lui Schopenhauer în eseul celebru de la 1874: lipsă de poză, directețe, un mod „ca în familie“ de a vorbi despre lucruri esențiale, o îndemânare extraordinară de a fi credibil în tot ceea ce spune, o capacitate rară de a cataliza cititorul – Nietzsche decupează o remarcă a lui Schopenhauer despre Plutarh, în care filozoful german spune că nu l-a citit niciodată pe grec fără să simtă că îi crește un picior în plus sau o aripă¹, și declară că și el a simțit aceleași efecte citindu-și antecesorul. E exact efectul catalitic pe care și Pound îl are asupra cititorilor lui: simți, poate pentru întâia oară, că te miști mult mai liber și mai eficient prin materia literaturii – exact ca și cum îți-ar crește un organ locomotor în plus.

1. V. Friedrich Nietzsche, *Schopenhauer als Erzieher*, în *Werke in drei Bänden*, editate de Karl Schlechta, Hanser, München, 1954, vol. 1, pp. 287–367; pentru calitățile aşa-zicând „de educator“ ale lui Schopenhauer, enumerate de către Nietzsche, v. pp. 294–296. Ceea ce spune Schopenhauer despre Plutarh este în josul paginii 296.

Proiectul publicării antologiei în 12 volume, sau cel puțin a „ghidului spre“ ea, nu era de altfel cătuș de puțin singular: oricât de supradimensionat este în sine, el reprezenta numai un segment din strategia pe termen lung a lui Pound de a construi „curriculumul-vaccin“. Înainte de proiectarea acestei antologii-mamut eșuate, Pound publicase deja două antologii importante – *Des Imagistes* (1914) și *Catholic Anthology* (1915); iar după momentul respectiv, va mai publica alte două – *Profile* (1932), respectiv *Active Anthology* (1933). și știm de la John G. Nichols că mai proiecta cel puțin trei alte antologii după aceasta din urmă, din 1933¹ – care, dacă ar fi apărut, ar fi reprezentat probabil 7 din cele 12 volume ale antologiei-mamut proiectate. De asemenea, *ABC-ul lecturii* se încheie tot cu o antologie consistentă de „mostre“ de poezie, cum le numește Pound. și mai există o antologie târzie, coeditată de Pound împreună cu Marcella Spann în 1964, intitulată *Confucius to Cummings* – ceea ce ar ridica cu totul numărul antologiilor proiectate în mod concret de el la 9 (spun „proiectate în mod concret de el“ fiindcă antologia-mamut nu avea o formă reprezentabilă, era doar un proiect enunțat ca atare).

Dintre acestea, doar cele patru (plus cea cuprinsă în *ABC-ul lecturii*) au apărut; aşadar, pe cât putem estimă, doar aproximativ o treime din enorma masă excernată de Pound din ceea ce azi s-ar numi *world literature*. Însă treimea aceasta e suficientă pentru a observa, alături de John Nichols, că – practic cu fiecare antologie – „Pound a reinventat de fiecare dată radical formatul antologiei, fie ea *mainstream* sau de grup, în aşa fel încât să insereze cititorii în fluxul tradiției și selecției literare“². *ABC-ul lecturii* este, crede Nichols (și aşa cred și eu), culminanța acestei serii de antologii; și, în ce mă privește, cred că Pound a ales să încheie cu acest tip de antologii (exceptând-o pe cea coeditată cu Marcella Spann) fiindcă, odată cu *ABC-ul*

1. „Pound plănuia să mai producă alte trei antologii în anii '30, după *Active Anthology*, chiar dacă din motive neștiute – lipsa unui editor și al Doilea Război Mondial ar putea constitui posibile explicații – nu a mai facut-o“ (traducerea mea). John G. Nichols, *Editor, anthologist*, în *Ezra Pound in Context*, editat de Ira B. Nadel, Cambridge University Press, 2010, p. 65.

2. John G. Nichols, *op. cit.*, p. 72 (traducerea mea).